

corregir l'error **crostil* en *AlcM*, causat per la notació fonètica que usa Krüger; s'aprofiten per cobrir estables, portals i cases (Krüger, op. cit., D, 35). *Crostim* [S. xv]. *Crostís*; *crostisser*; *encrostissar*, -at (Ruyra, etc.), *encrostissament*.

Crostó [1803, diccionari Belv.]; 'cresta de fang sec vora una rodera', B. de Maldà, *Coll. B. V.*, 164; exc. d'escr. Renaix. en el *DBal.*; *crostó de pa* és estrany a l'ús valencià, segons Renat «El Camí», 14-IV-34, i tampoc és pallarès, però no al mall.; *crostonada*, *crostonam*, *crostonejar*, *crostoner*, *crostonet*, *crostonic*; *escrostonar* [1803, Belv., Lab. 1839, que obliden *escrostonar-se una paret*, tan viu], *escrostonat* 'desconchado' (*DBal.*); *encrostonat* (Ruyra, etc.). *Crostós* [S. xiv]. *Crostum*. *Crostut* [1399, BMetge]. *Encrostar* [1617, MAgustí]. En forma sàvia *incrustar* [1868, *SLitCosta*], *incrustant* [id.], *incrustació* [id., no Lab. 1839]: abans s'havien assajat *encrostament* [S. xv; també Jordana, com he dit supra] i *encrostació* [Busa-Nebr.]. *Escrostar* [1695, Lacav., Belv., Lab.].

Cr.: *Crostatlevat*. *Crostopapar*, cpt. parasintètic amb *parar* 'pelar la fruita', usat per 'pelar' en general; *crostoparat*. *Crostedura* [1617] hapax que sembla mala grafia per *crosta dura*, com a nom d'una espècie de cataracta dels ulls.

† Arròs a la paella, arròs al forn, etc., la més rebuscada *l'arròs a banda*, la menys *l'arròs passejat* o *passejaet*, que ni tan sols s'ha cuit a la casa.

CROTAT, -ADA, sembla significar alguna variant de la idea de 'embrutat' en antics textos de teixits: «vint-e-tres penes de testes et quatre *crotades*», «unam peciam de sirico viridi --- et aliam de sirico violat, et duas *crotades* de camelot» en la lleuda rossellonesa de 1307 (*RLR* IV, 378, 380). Entenc de *testes* com 'desteixides' (llegir en un sol mot, *detestes* o bé *destestes*, ll. *TEXTUS* 'teixit'). Es tracta, doncs, de mercaderia de draps de menys valor, que es paguen més barates, potser tot aprofitant-les. Car *crotat* deu ser el fr. *crotté*, mot evidentment molt usat entre els drapers de Picardia i Flandes, com sigui que prové del flamenc *krotte*, i potser ja francic **KROTTO* > renà *krotz* que significarien primer «fiente de chèvre, de lapin» i després «boue des chemins», d'on el fr. *crotter* 'embrutar de fang', 'omplir de cascàries', ja documentat en el S. XIII (veg. Bloch-W.); els drapers rossellonesos importaven teixits i draps sobretot de la zona entorn de Picardia, com és sabut.

Cròtal, pres del ll. *crotalum*, gr. *χρόταλον* 'espècie de castanyola'. □ 1.ª doc.: 1839, Lab. (-alo). Cf. *CRODOLAR*.

Cròton, pres del gr. *χρότων*, -ωνος 'ricí'; *crotònic*; *crotonil*; *crotonilic*; *crotonol*; *crotonòlic*.

Crous no sembla venir de CRUCES ('creus'), com diu *AlcM* (tal arcaisme a penes es pot concebre en aqueixa zona): en el país he sentit juntament *Crous* i *Q(ue)rols*: crec doncs que és una variant de fonè-

tica local d'aquest darrer, com indica també la pronúncia amb *ó* oberta.

CRU, del ll. CRŪDUS 'que sagna', 'cru', emparentat amb el ll. *cruor* 'sang'. □ 1.ª doc.: Llull: «Tot aquell dia anà Blanquerna tro a ora nona baixa, que menjà de son pa e de les erbes *cruas* prés d'una fontana».

En el sentit de 'cruel' el trobem des d'Eiximenis: «--- pecats venials --- són tenir excés en menjar o en beure o en parlar o en cayllar, o parlar *cruament* al pobre ---», *Terç* II, 144.27.30; «ans ve a temps que sa mort no m'és *crua*», Ausiàs, n.º 119; «ans és peccat tan *cruu* que no pot ésser sufficientment punit», Isabel de Villena. Aplicat al teixit no preparat apareix ja en docs. de fi del S. XIII: «caynbe de Borguyna *cruu* e batut», a. 1284 (*RLR* IV, 374); i figuradament 'no preparat, difícil de paír o comprendre': «--- Fill concebràs / reparador / e salvador: / Déu és ab tu. --- / Semblant-li *cru* / lo que splicà, / prest replicà, / hun tant torbada / per la embaxada», JRoig (*Spill*, 11360). En el femení sobretot, entre *u* i *a*, es desenrotlla, vulgarment, en molts llocs, una consonant de pas: *krúwa* o *krúga* (formes que després poden suscitar masculins analògics *kruu*, *krúk*): *pedres krúges* 'no calcinades' en els forns de calç a la intempèrie que veiem en els Ports de la Tinença (Bel, 1961), i AMalcover diu haver sentit un masculí *krúk* a Boí (*BDLC* IV, 288, no puc confirmar-ho ni cal dubtar-ne), mentre que a Manacor *krúu* s'aplica a la llana del bestiar (*BDLC* VII, 171). Dit de la roca nua: «agafan, au!, troncs y arbres, / que al *cru* rocam s'estellen, / penyals que s'engrunaren tombant al damunt seu / ---», *Atl.* (238).

DERIV.: *Cruada* 'ximpleria'. *Cruany*; *cruanya*. *Cruditat*, pres del ll. *cruditas*. *Cruejar*. *Cruesa* [Jaume I; 1617, etc.].

Cruel [Llull, *L. de Cont.*, del ll. CRŪDELIS id., derivat de CRŪDUS: «l'apostolí tramès misatge al bisbe que vedàs e scombregàs lo príncep; tuyt temeren a vedar lo príncep, per ço cor lo sabien mal e *cruel* e havien pahor de mort, e per açò duptaven-lo a vedar» (*Blanquerna* II, 86, 22); la mateixa forma i rimant amb -el, fins en les obres en vers (cf. oc. ant. *cruzel*, més que *cruel*), p. ex. *NCL* III, 67.280; † molt freqüent en tots els escriptors medievals, p. ex. JoMartorell: «ab los mals deu ésser molt mal, e ab los bons ésser leal e verdader, e ab los forts e de mala vida ésser *cruel*», «aquell famejant leó Duch de Macedònia, home molt cruel e envejós» (Ag. I, 103; II, 48, i vegeu-ne molts en *DBal.*); en el superlatiu —com a llatíisme que és aqueix grau en català— sí que és legítim i fins segurament preferible *crudelíssim*, i així es practica en el *Tirant*, etc.: «o infels *crudelíssims* e de poca fe, car no podeu donar lo que no teniu ---» (Ag. I, 60, i altres passatges citats en el *DBal.* i en *LleuresC*, p. 364);² *crueltat* [Llull, Muntaner, BMetge], antigament també *crueldat* («vet! açò és *crueldat!*»), StVicentF, *Serm.* I, 157.22, de nou 268.32); *cruallitat* en la *Questa* de Reixac, 134 és forma influïda pel fr. *cruauté*; *crudelitat*, llatíisme: «Tirant en aquell cars volgué usar més